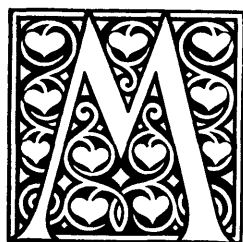

Helbing Ferenc eredeti rajza.

ALLÓHARCOK AZ OROSZ HARCTÉREN.

A DUNAJEC ÉS A NIDA MENTÉN.

ig Észak- és Közép-Lengyelországban a fenti harcok folytak, Nyugat-Galiciában a január első napjaiban lezajlott események után mindkét fél beszüntette támadó tevékenységét. Az osztrák-magyar-német csapatok a

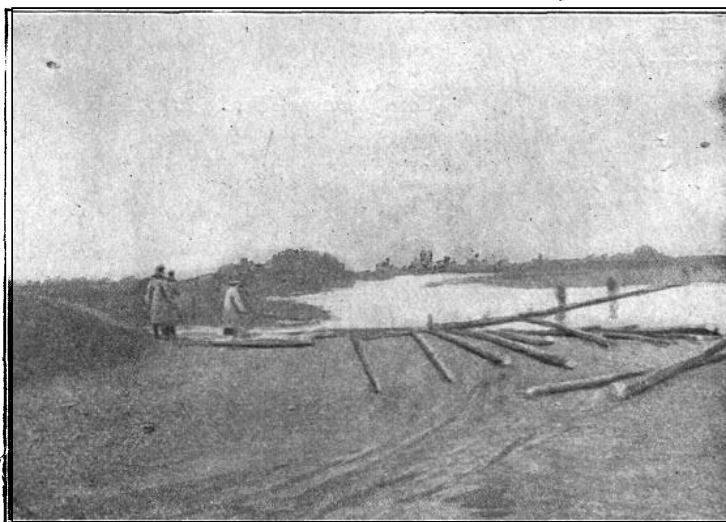
Dunajec nyugati partján, a Zaklicintől keletre fekvő magaslatokon, Gorlice, Zmigrod táján rendezkedtek be. Az oroszok a Dunajec keleti partján és a mi védelmi vonalainkkal szemben emeltek egymás után 4—5 soros fedezékeket.

Apróbb éjjeli vállalatoktól, járőrharcoktól eltekintve nyugalom állott be e vidéken. Ahogy a harcok az északi szárnyon Kelet-Poroszország felé, úgy itt a dukla-uzsoki szorosok területére húzódtak el.

A 2. osztrák-magyar hadsereg tevékenysége a Nida-menti harcok lefolyása alatt a következő: Lovasságunk december 17-én bevonult Jedrzejovba. A gyalogság 20-án érte el a Nidát. Az oroszok a folyó északi partját megszállták, az átjárókat felégették. A napok óta tartó csatakos, esős időjárás után a mocsaras rétek sártengerén keresztülgázolni, úgy mondták, lehetetlen. Aztán alig két napra rá magyar csapatok Novy Korcsinnál, Pnicsovnál, Motkovicénél átkeltek a folyón, már-már felsodrítták az orosz védelmi vonalat, mikor december 27-én sikerült az ellenségnek a Visztula keleti partjáról átvont túlerővel fáradt csapatainkat újra a Nida déli partjára visszaverni.

E harcok célja a felderítés kiegészítése volt. A járőrök jelentéseiből nem lehetett megállapítani azt, hogy a Nida túlsó partján az ellenségnek egész ereje vagy csak utóvédei foglaltak-e állást. Miután hadműveleti okokból az osztrák-magyar erők amúgy sem akartak a Nidán átkelni — az orosz siker értéke jelentéktelen. Annyi bizonyos, hogy éppen e harcok kötötték le az oroszok szemben álló egész kilencedik hadseregét, holott Conrad báró — a kárpáti események miatt — egymás után vonta el e frontról legjobb csapatait.

A december hó 30-án az alsó Nida mentén megindított második, a január 10-től 13-ig tartott ugyanott lefolyt négynapos harmadik hatalmas orosz támadás visszaverése az itt lefolyt védelmi harcok fénypontjai, míg a

*Palló a Nidán,
melyen katonáink csak egyesével mehetnek át.*

A Dunajec völgyének léggömbről készült fényképe.

közbeeső és utána következő idők eseményei 1915 tavaszán a hadihelyzet kialakulására befolyást egyáltalában nem gyakoroltak. Tüzérségi harcok, apróbb vállalkozás egymást érték.

Ha megemlítjük, hogy január végén a Nida-vidék 60—80 kilométeres frontján csak 4½ gyenge hadosztályunk állott, akkor érthető a 2. hadseregnek közel háromhónapos passzív magatartása.

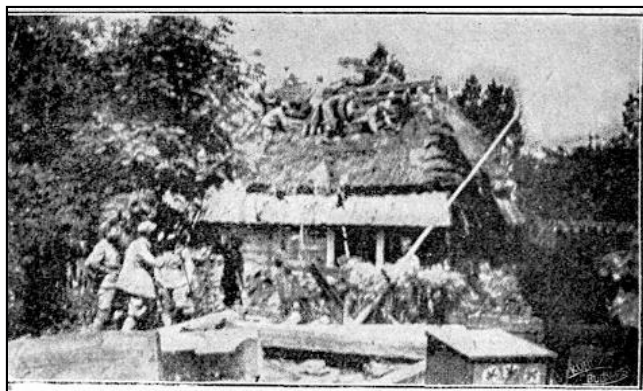
Hogy a Nida mentén és a Dunajecnél milyen volt a harctéri helyzet, annak illusztrálására e sorok írójának magánnaplójából álljanak itt a következők:

»Nida-vidék. Csatakos sártenger. 2—3 kilométeres mocsaras, lápos völgytalp; — közepén folyó ha van, ha nincs. Ahol folydogál, gázló vagy hídféle alkotmány. A mi bakáink innen, a muszka komák a túlsó parton. Nézőnk farkaszemet hetek óta. Ha az éjszakák nem volnának, egészen tűrhető volna a háború, Hogy is kezdődik? 2—3 magyar fiú önként jelentkezik, kézigránáttal, puska nélkül, felhős éjszakákon, úttalan utakon átlábol a gázlón. Vadásznak muszka komára. Izgalmas percek, órák, féléjszakák. Egyszerre hatalmas dörrenés kél a sötét éjszakában. Puskaropogás, örült lövöldözés a felelet. Majd belékattog a géppuska innen is, túlról is; fénycsóvák gyúlnak a láthatáron. Az idegesség átragad, terjed lavinamódrá. Örült, bábeli zűr-zavar. A koncertbe belévíllan a tábori ágyú lángnyelve, tarack bűgása és tart órákhosszáig

a puskatűz, míglen egyszer később, mindig hajnaltájon szép csendesesen elül...

Készülnek a fiúk a szent estére. Az »Andrássy-úton« nagy a forgalom. Az utászok karácsonyfát vágnak. A hegyoldal minden kunyhójában, pardon villájában lázas készülődés. Akárcsak otthon. A brigádnál B. Ferkó komám erővel marasztalt karfiol-levesre, libaaprólékra, mákospatkóra és pukkanó borra. Szegények vagyunk úgy-e, de jól élünk?! Sietnem kellett. A Nida-menti katonaváros zeg-zugos utcáin nehéz eligazodni. Mert ilyen is van ám. Az agyagos, homokos talajban, a fenyves erdők mélyén villalakások, földalatti kunyhók keletkeztek. A tisztí negyed a legénységi mellett olyan belvárosféle...

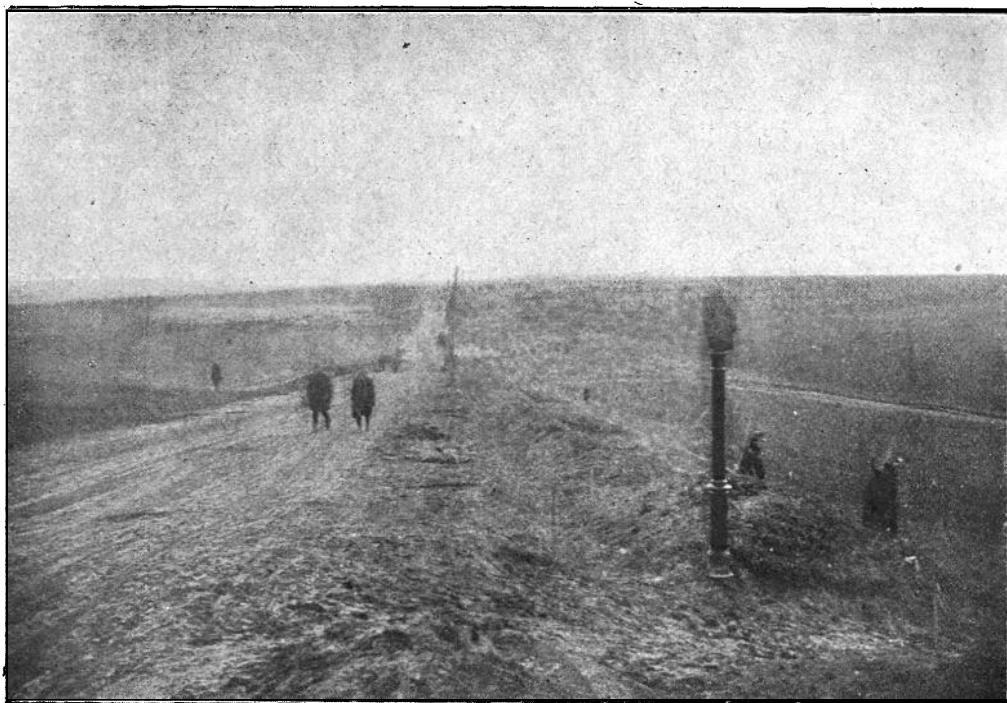
Még a szent estéről kellene egyet-mást írnom. Karácsonyfa? Van. Kettő. Tisztí és legénységi. Teleaggatva mind a kettő minden jóval. Nagy sátor közepén oltár. Körötte lámpagyújtáskor imádkozunk mindannyian. A legénység dohányt, pipát, gyújtót kapott. Még a foglyok is. Sohasem felejttem el. Tizenötön voltak. Szép szál legények, csatakos, piszkos, földszínű ruhában, kabát nélkül úgy dideregtek — mint tépett verebek — a huszárjaink között. Valami fájó, szomorú érzés a szemük szögletén. Mikor a páter egy-két szóval őket is megáldotta, zokogva borult valamennyi az oltár lábához és sirt keservesen. Az orosz cár

Katonáink házakat bontanak le, hogy az így nyert anyagot fedezékek építésére használják fel.

Tábori Kornél felvétele.

A Nida környékén.

Révész és Biró felvétele.

vitéz katonája megtört egy kicsi kis fenyő csillogó fényénél.

A háború Közép-Galiciában más képet mutat, mint a lengyel határ közelében. A Kárpátok bástyáinak közelsége érvényesül. Tél van itt, igazi tél. A gép pöfékel, a hó pora kavargó vasúti kocsink ablakánál. Künn lassan siklik el szemünk előtt egyik falu a másik után. Fehérre sikált valamennyi, a világtól elhagyatva, csillámló dombok közé ékelve.

Mintha sohasem lett volna háború, olyan itt minden. És mégis minden állomásnév, melyet a vonatvezető álmosan kiált, a közelmúltnak véres harcait hozza emlékünkhöz. »Jordanov«. Innen kezdték az előhaladást a németek. »Timbark...« ezen a ponton kezdődött az osztrákok és magyarok merész oldaltámadása, mely elől az ál-orosz Dimitriev hadserege, a viaskodás legsúlyosabb napjai után, a Dunajec felé özönlött vissza. »Limanova...« odafenn a csillogó lejtőn a kis nyírfaerdő, ahol Muhr ezredes és magyar lovasai szunyadnak...

Közeledünk a Dunajechez. Középkori kis német városhoz hasonlóan emelkedik ki Új-Sandec a síkságból.

Még néhány helység, azután gépkocsin hajtunk tovább.

A völgy megszűkül, az út a folyót követi, mely jégtáblát torlaszt jégtáblára. Sötét fenyőerdőkön maróan hideg szél süvít végig. Minden

húsz méterre egy-egy fából faragott szentnek a szobra, melyet a hó terhe már-már feldöntött. Azután kiszállunk és gyalog iparkodunk a magaslatra. Egy kerékpáros-osztag vonul felfelé. Csupa erős, acélos, izmos ember.

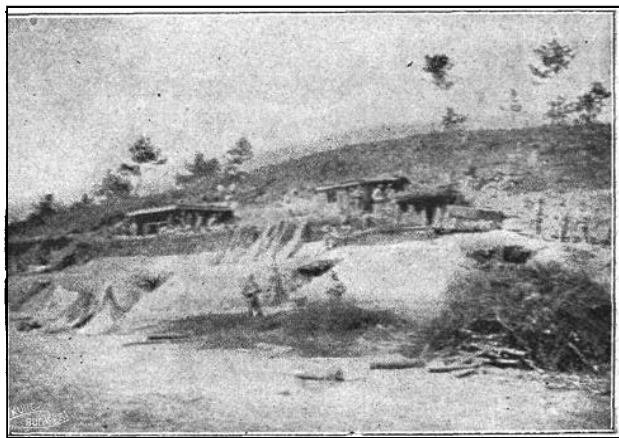
Most dragonyosok másznak fel a hegyre. »Gyalog járnak.« Ásót, baltát visznek magukkal. Ők ásták ki a hosszú védővonalat a fenyőerdőtől a völgyön keresztül a domb tetejéig. Ők védik ezt a vonalat, ők biztosítják a nagy osztrák-

magyar állásláncolat oldalán húzódó völgyet. Lovaskatonák kalapálják itt is, ott is a fekvőhelyeket. Munkájuk gyors és biztos, mintha mindig a rajvonalbeli küzdelem lenne a kenyérük. Jókedvű valamennyi.

Odafenn az erdőv fái között tűzéréség fedezi az állásokat.

A harc ma egészen elcsendesedett. Néhány nappal ezelőtt a völgyön át, mikor a köd sűrűen gomolygott, az erdőből két orosz zászlóalj lopódzott a dombháton felfelé.

Állásaink közvetlen közelében tüzet kaptak, ellentámadásunk megelőzte őket. Aki el nem esett, megadta magát. 1200 foglyot száll-

Művésziesen kiépített lövészárkok Chinchovnál.

Thüröczy G. főhadnagy felvétele.

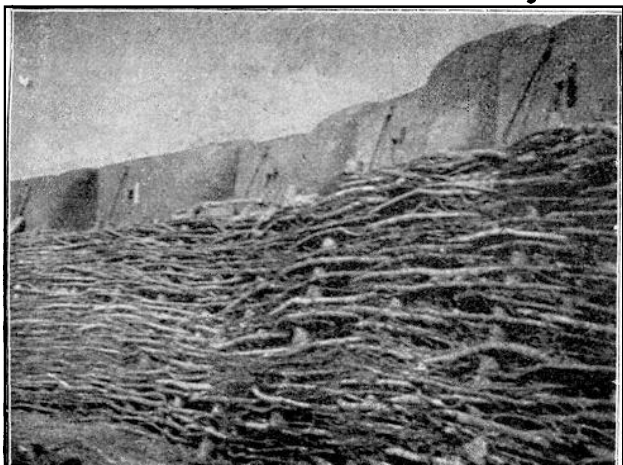
lítottak huszárjaink a legközelebbi hadtáplalmásra.

A határbiztosító szolgálat felderítő lovaglásaival, a gyors lengyelországi támadó hadjárat, a mocsaras vidék, a tomaszovi előnyomulás, a visszavonulás Galiciába, az esős időszak kezdete és az új támadás feneketlen utakon irgalmatlanul emésztette a lovasságot.

Eljött az idő, mikor sok-sok nyalka huszárból derék gyalogló lovaskontona lett. Az egyesekből csoportok, a csoportokból szabályszerűen alakított csapattestek lettek.

A Szan mellett, Nyugat-Galiciában, a Kárpátokban gyalogmenetekben, melyek már a gyalogsággal szemben is a legnagyobb követelményeket támasztották, tűzharcban, rohamban, szurony nélkül, puskaaggal bár, de pompásan beváltak. Muhr ezredesnek igaza volt, mikor huszárjai élén rohamozva — Limanovánál — így kiáltott: »A lovasság gyalogosan sem engedi magát megszegényíteni a gyalogságtól!«

A decemberi nagy offenzív-mozdulatok után így bénult meg a Dunajec és Nida mentén a haditevékenység s felülkerekedett a hosszadalmas, emésztő állóharc, mely nagybanegészen hónapokon át meg is maradt.

Rendkívüli módon megerődített lövészárkok Chinchovnál.

Thüröczy G. főhadnagy felv.

Lövészárkaink a Dunajec mellett.

HARCOK A PILICA—RAVKA—BZURA—SZUCHA-SZAKASZON AZ ÁTKELÉSÉRT.

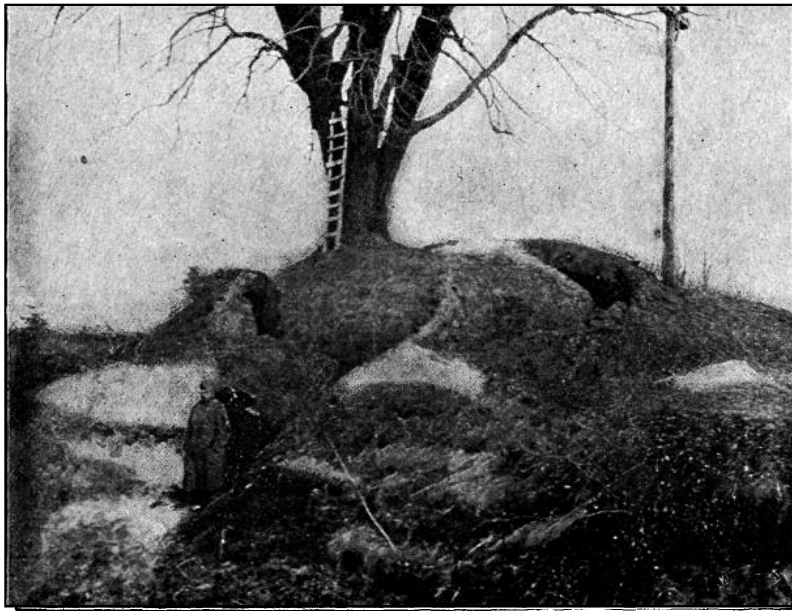
Przedborz, Piotrokov elfoglalása után Redkov—Chezini közötti területen a 2. osztrák-magyar hadsereg folytatta támadó előnyomlását kelet felé. A 4. hadtest a piotrokov—opocnoi, a 12. a przedborz—konszki műút mentén verte az orosz 4. hadsereget.

Míg a déli szárnyon az oroszok a Pilica keleti partján húzódtó védelmi vonalat mielőbb feladták, addig e harcéri szakasz északi szárnyán, különösen *Tomaszov* környékén, ellentámadásokkal kísérelték meg az ellentállást, már csak azért is, hogy a Bzura—Ravka-szakaszon küzdő *északi orosz hadseregnek*, ha lehet, támogatására siessenek.

Az orosz hadvezetőség ugyanis, akár csak Lodz elfoglalása után, úgy most is, ismételtlen megkísérelte Nove Miaszto—Inovlodz környékéről Mackensen déli szárnyának átkarolását, s azt remélte, hogy egy, a német-osztrák-magyar erők csatlakozási területén való áttöréssel nemcsak Varsó felmentését érheti el, de megtépázott, demoralizált csapataiba, még az ilyen helyi sikerrel is, új erőt önt.

December 23-án és 24-én Tomaszovtól délre csapataink az orosz kaukázusi ezredek éjjeli és nappali ellentámadásait verték vissza, 27-én az Inovlodzot támadó német erőket déli

Tüzérségi megfigyelőállomás Nida-menti állásunkban.

irányból támogatták. Tagadhatatlan, hogy az oroszok Inovlodznál időnként némi sikereket is értek el, azonban december végén, midőn csapataink Opocnót magát is veszélyeztették, az orosz erők a németek szorongatását Inovlodznál abbahagyták.

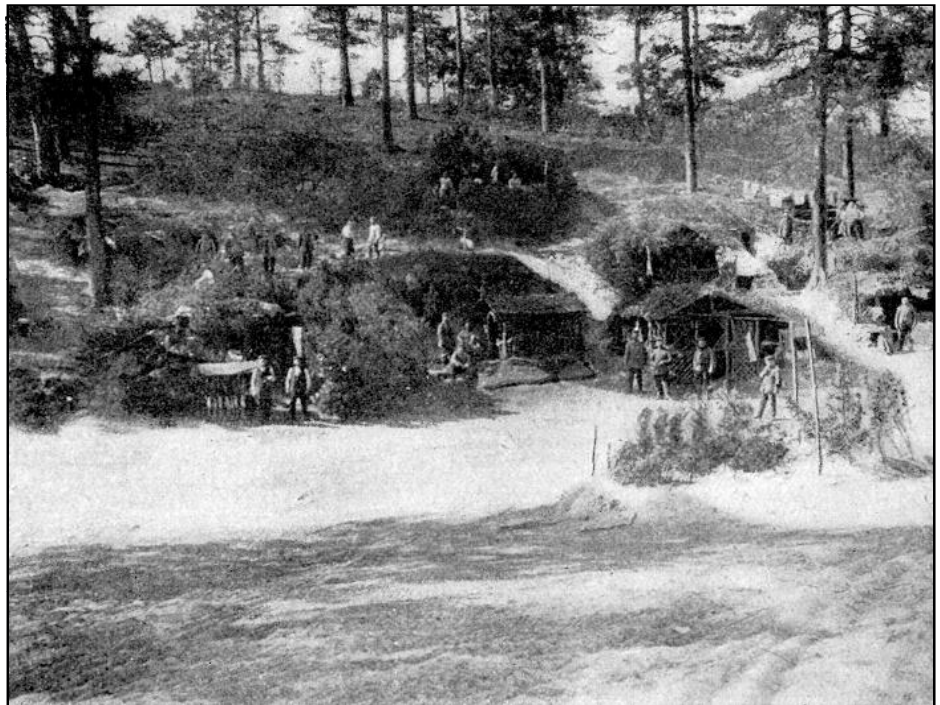
A Bzura—Ravka-szakaszon időközben az események fejlődése hatalmas arányokat öltött. Az oroszok aggodása Varsóért fokozódott. A középlengyelországi frontról Miklós nagyherceg tartalékait részben a keletporoszországi határra, részben Varsó alá vonta. Közben az időjárás is rosszra fordult és a kárpáti harcok komolysága hadvezetőségünket a lengyel harctérről való csapatelvonásokra kényszerítette. Nem csoda tehát, ha 1915 elején a Pilica környékén is fokozatosan az állóharcok időszaka következett el.

A Bzuránál — mint már említettük — január 5-én a németek Kozlov Biskupit, a Ravkánál Bolimovot foglalták el. Ezzel mintegy 10—12 kilométer szélességben áttörték az oroszok fővédelmi vonalát s veszé-

lyeztették délen Szkiernievicét, északon Szohacsevet, de különösen Borzímov—Szucha községnél a második védelmi vonalat, a Szucha-szakaszt.

Az oroszok ugyanis a Bzura-folyó és Varsó között egymásután szervezték és erősítették meg az állásokat, melyek közül az első a Bzura—Ravka mentén, a második a Szucha-vonalon, a harmadik Novogeorgievsk—Blonie—Nadarzinton át, a negyedik a varsói vár közvetlen előterepén húzódott végig. Bár a Bzurán való átkelés kierősákolása nagy áldozatokat követelt, az oroszok jelentései a németek veszteségeit illetőleg túlzottak. Hogy milyen elkeseredett harcok voltak ezek, mutatja egy orosz forrásból való leírás, mely ezt mondja: »A né-

metek egy éjjelen át ötször támadtak a Bzura keleti partjának birtokáért. A német tüzérség megkétszerezve tevékenységét, gránát- és golyózappal árasztotta el az orosz lövészárkokat. A támadók tömege az örületes puskatűzben a folyó partján meg-megállott, majd újra és újból özönlött ember ember hátán, a Bzura jeges vizén átkínlódva, mellig érő vízben, a keleti partra. Az egyik támadás végre sikerült.

Bandysie erdőváros Lengyelországban.

A tiroli vadászok földalatti barlangjai.

Német géppuskák tüze az első szibériai vadászrezdet szárnyba kapta, csoda-e, ha az orosz lövészárkok német kézre került?»

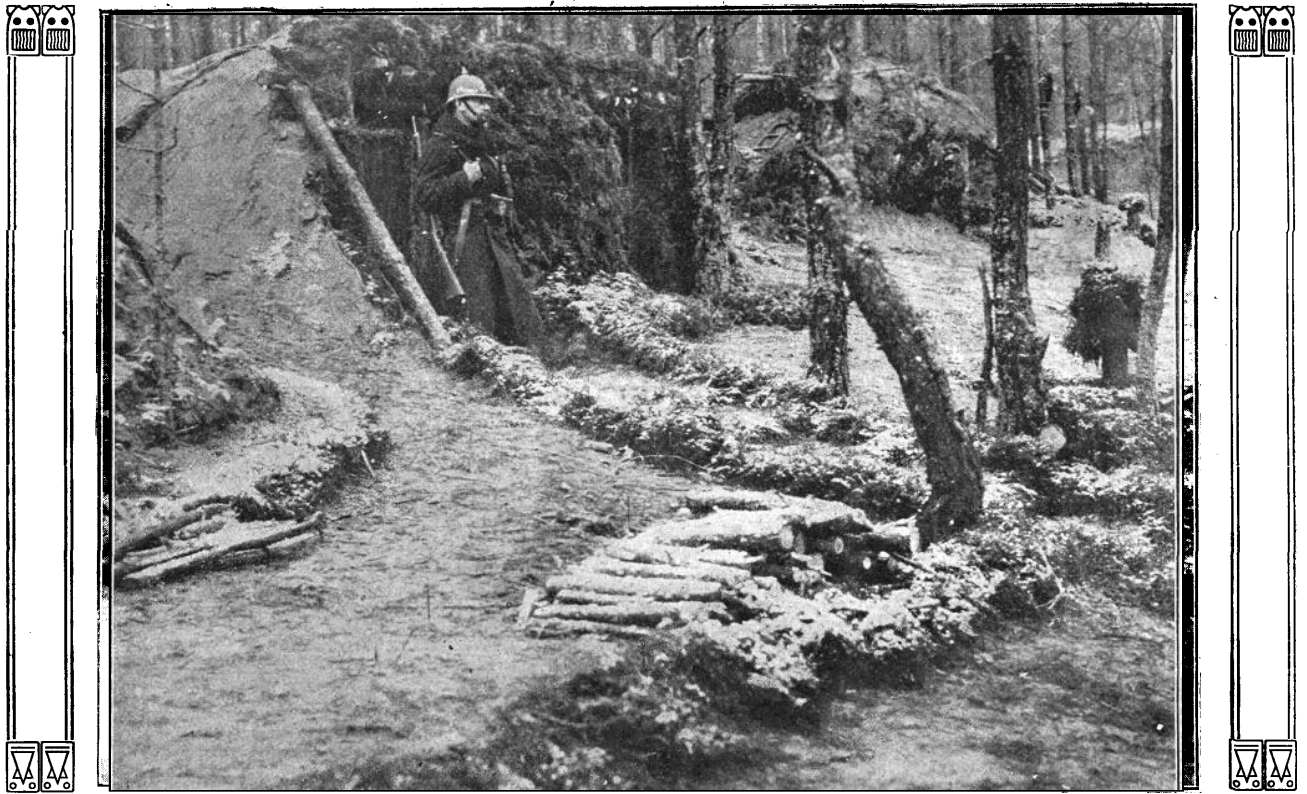
A Ravka-szakaszon január végéig Szkier-nievicénél és Ravánál keltek át a németek a keleti partra. Amilyen nehezen sikerült a folyókon való átkelés kierőszakolása, oly nehéz volt a további előnyomulás folytatása nemcsak a szívós orosz ellenállás, de a rossz időjárás miatt is.

A hideg téli idő, köd, viharok sokszor napokig megakasztották a hadműveletek folytatását. A nehéz tűzéréség, köztük 30·5 centiméteres osztrák-magyar ütegek, a Szucha-szakaszon való további átkelés előkészítésén dolgozott január végén. Humin és Szucha község-nél is a Bzura-menti harcok megismétlődtek február elején.

Igy folyt a véres, nehéz állóharc, itt-ott megszakítva egy-egy kockázatos kitöréssel, hónapokon által. A jól elkészített, a tél és golyók veszedelmei ellen egyaránt védelmet nyújtó védelmi állások többszörös vonalán át egyik

félnek sem sikerült lényegesebb eredményt elérnie. Ilyenformán kétségtelessé vált, hogy a németeknek Varsó ellen tervezett s több ízben megkísérelt offenzívája ezúttal, tehát harmadszor is megakadt. Meg pedig azért, mert Varsó és a körülötte húzódó haditerület az orosz védelmi szervezet legerősebb csomópontja volt, amely felszerelés, ellátás és forgalmi összeköttetések tekintetében, kivált ha túlerő védte, leküzdhetetlen bástyának bizonyult. Nyilvánvaló volt már ekkor, hogy a varsói védett terület kulcsa másutt keresendő, az orosz harcvonal olyan pontján, ahol hasonló erőfeszítésekkel sokkal érzékenyebben lehet sujtani túlerős északi ellen-ségünket. Ennek a belátása nyilván felülkerekedett a német hadvezetőségénél is. Ennek tulajdonítható egyrészt, hogy a Varsó elleni offenzívát nem erőszakolták tovább. Le ugyan nem mondtak róla, de többé nagy áldozatokat hosszú időn át nem kockáztattak. Lassan, óvatosan tolták előre harcvonalaikat, inkább azért, hogy az orosz védőseregeket lekössék, semmint azért, hogy Varsót közvetlenül hatalmukba ejtsék.

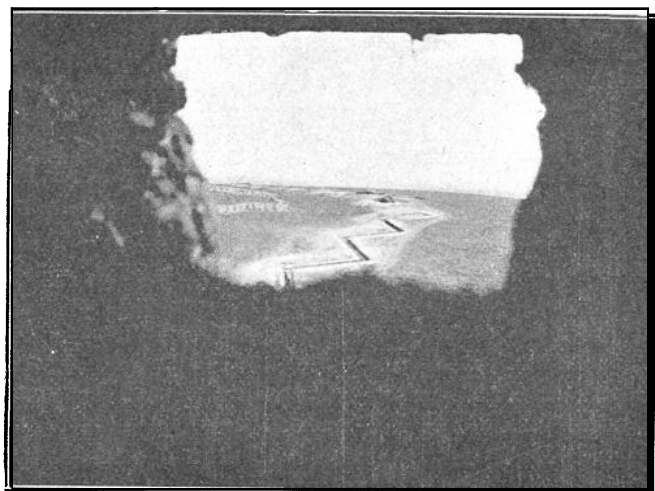

Katonahajlékok »Hindenburg-nagyfalun«.

Kényszerítette erre az eljárásra a német hadvezetőséget továbbá az is, hogy a Kelet-Poroszország határán kibontakozó események minden további erőfeszítést Varsó körül kockázatosá tettek. A keletporosz határ mentén ugyanis,

ahol eddig sem szünetelt a csatározás, megkezdődött az oda összevont nagy orosz erőknek tevékenysége a Prasznisz—Mlava—Radzanov—Lipno közötti, a keletporosz tartományt átkaroló vonalban.

Lövészárkaink egy tisztí megfigyelőből nézve.

Révész és Biró felvétele.